

μια τήν ἐμπνευσή του, τίς ιδέες του, τόν πατριωτισμό του, τήν προσπάθεια γιά τελειότητα καί τήν ἀγάπη του γιά τή δημοτική γλώσσα.

Μπορεῖ νά διαβάσουμε μέ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ποιήματα πού ἔχουν ἀμειψη σχέση μέ τήν τωρινή πραγματικότητα καί τὸ ἀγχος τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη καί τῶν νεώτερων, αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει πὼς εἶναι μικρότερη ἢ ἀξία τῶν σολωμικῶν ποιημάτων. Τὰ ἐπικάια μᾶς ἐνδιαφέρουν πάντοτε πιὸ πολὺ, ἀλλὰ δὲν εἶναι πάντοτε αἰσθητικὰ ἀνώτερα ἀπὸ τὰ ἄλλα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ

“Ὅταν μοῦ θέτεις τὸ ἐρώτημα γιά τὸ Σολωμὸ, μέ βάζεις νά σοῦ εἰπῶ γιά τήν εὐγένεια τοῦ λόγου, τὸ θάρσος τῆς ψυχῆς, τὴ δίψα γιά λευτεριά καί γιά ἐκφραση. Νομίζω πὼς ἡ συναίσθηση τοῦ ποιητῆ καί ἡ εὐθύνη ξεκινᾶνε ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ ἐλληνικοῦ φωτός. Τὸ δικό του βραμ γιά τὸ ὅραιο τὸ βλέπω στὴ γλυκεῖα ὄψη καί στὰ λίγα χορτάρια τῆς ἔρημης γῆς - ψυχῆς, στὶς κλειστὲς πόρτες καί στὰ μίξερα χρόνια ἢ στὰ μάτια πού γυρεύουνε περισσότερο φῶς.

Ρωτώντας με γιά τὸ Σολωμὸ, μοῦ ζητᾶς νά σοῦ ἱστορήσω τὸν οὐρανὸ καί τὸ θάρσος. Θὰ ἐπιμείνω, ὅμως, λίγο στὴ γλώσσα, αὐτὴ πού μιλάμε, αὐτὴ πού ἔγραφε.

(“Ὅχι πὼς Ὁ ἀρνηθῶ τὴ γλώσσα τῶν πατέρων μου” Ἰσα - Ἰσα πού αὐτὴ χρειάζεται πρώτη γιά νά μέ μάθῃ σωστά τὸ λόγο πού μιλάω. Αὐτὴ εἶνε ἡ ρίζα. Ἀλήθεια, παρεπιπτόντως, τὸ ἤξερες, πὼς στὸ Μεξικὸ διδάσκονται οἱ μαθητὲς στὰ σχολεῖα τοὺς ἀρχαῖα Ἑλληνικά; Συνάντησα Μεξικάνο, πού μοῦ ἔκλινε σὲ ἄπταιστα ἑλληνικά τὸ «περιπατητικὴ σχολή» μέ τίς δοτικὲς κ.λ.π., κ.λ.π. Θυμῆζου πὼς κάποτε στὸν τόπο μας ἀκούστηκαν διαμαρτυρίες γιά τὴ διδασκαλία μᾶς, ὅπως τὴν ὀνόμασαν, νεκρῆς γλώσσας. Καί θγάλε συμπεράσματα γιά τὴν μακαριότητα, ἢ τὴν ἀγνοία. Λαὸς χωρὶς ρίζα καί γλώσσα — κι ἀνατρίχιασα γιά τὴ Μητέρα τῶν ἐθνῶν, τῶν ἰδεῶν, τοῦ λόγου. Ὑπ’ ὄψιν, ὁ κύριος πού σοῦ εἶπα εἶναι μηχανικός, ὄχι φιλόλογος).

(Ὁ Σολωμὸς δὲν παίζει μέ τίς λέξεις. Ἀνακαλύπτει μόνος του, ἀρα γνωρίζει τὴ σημασία τους. Καί τίς χρησιμοποιεῖ σὰν φιλόσοφος ἱστορικός ἢ μύστης γιά νά περιγράψῃ τὸ αἰώνιο τῆς ιδέας ἢ νά μαρτυρήσῃ τὴν ψυχὴ του.

Ἀμαρτωλὸς, γαλήνιος, γνωρίζει πὼς ἡ λύτρωση — τὸ διορφο τὸ ὄνειρο — δὲν θὰ φανεῖ καί πολεμάει ὡς τὸ τέλος γιά τὴν ἐνσάρκωση τοῦ ἰδανικοῦ. Ἡρώας: Προτιμῶ τὸ ποιητῆς. Ὁμιος, δὲν μπορῶ νά κρίνω τὸν ἀνέγγιχτο, ἐρημικὸ του κόσμιο. Μόνον τὸν πόνο γιά Ἑλλάδα πὲς μοῦ νά μαρτυρήσῃ, πού ἐνωθε σὰν μοιράζαν τὰ ἱμάτιά της οἱ ἄλλοι, οἱ θάρσαροι. Ὁ καιρὸς ἄς κερδίσῃ ἀπὸ τὴν καθαρὴ του ματιὰ νά γίνῃ ἄξιος. Κι ὁ τόπος ὅλων τῶν καιρῶν νά σταθῇ στὸ ὄψος τοῦ Σταυροῦ καί στὴν εὐθύνη τῆς ἱστορίας.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΟΥΚΕΡΗΣ

“Ἀς μοῦ ἐπιτραπεί στὴ πιὸ πάνω ἐρώτηση νά ἀναφέρω λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ μέσα ἀπ’ τὰ ὁποῖα καί σήμερα καί πάντα πρέπει νά ἐλέγουμε τὸν ποιητῆ: «Νέοι συμπαθητάδες, μάθετε τὴν ἐπιστήμη καί τὴν ἀρετὴ, δίχως νά ὑπερηφανεύεσθε, καί δὲν θὰ ὑπερηφανευθῆτε ἂν ἀληθινὰ μάθετε τὴν ἐπιστήμη καί τὴν ἀρετὴ. Ἀλλὰ μὴ παραχαμηλώσετε ποτὲ τὴν κεφαλὴ, γιατί θὰ εὐρεθοῦν πολλὰ ἄτιμα καί ἀχρεῖα χέρια ἔτοιμα νά σᾶς τὴν πλακίσουν. Ἄν πάλι τολμήσουν οἱ ἄνθρωποι νά σᾶς ὀδρῶσουν, γιά νά σκεπάσουν τοὺς πολλοὺς φόβους, οἱ ὅποιοι φιλιάζουν μέσ’ τὴν ψυχὴν τους, τότε, ναί, σηκώσετε τὴν κεφαλὴν μέ δλὴν τὴ δύναμι πῶχει, καί θὰ ἰδῆτε ὅτι θὰ πέσῃ εὐθὺς ἐκεῖνη ἢ αὐθάδεια, ἐπειδὴ εἶναι μικρόψυχη αὐθάδεια». (Σχεδιάσμα λόγου πού ἐκφώνησε ὁ Ποιητῆς στὴν Ἱταλία σὲ συμπαθητὲς του — Ἰακ. Πολυλᾶ «Προλεγόμε-